

EU ima razloga za zabrinutost zbog devastacije prirode u BiH i regionu. Kinezi nameravaju da izgrade novi blok TE Tuzla, iako se zna kakvu ekološku katastrofu je ta termoelektrana do sada izazvala. I ne samo to.

Nedavni sastanak zemalja jugoistoka Evrope sa kineskim premijerom je bila prilika da i evropski mediji pišu o velikoj potrebi ulaganja u te zemlje, ali i o zabrinutosti jer to čine Kinezi. Međutim, tu ima i mnogo nesporeda - na svim stranama.

Iako ne treba sumnjati da je tekst koji je list Frankfurter algemajne cajtung objavio početkom meseca pisan u dobroj nameri, on odlično pokazuje nespored između razvijenih zemalja Evrope i zemalja koje traže spas u kineskim investicijama. Između ostalog, frankfurtski list piše o namerama Kineza da izgrade novi blok termoelektrane u Tuzli, što bi trebalo da bude i jedna od najvećih investicija u Bosni i Hercegovini u visini od 920 miliona evra. List prenosi i zaprepaštenost predstavnika Evropske unije jer ta zemlja, čiji je cilj da postane članica Unije, još uvek ne odustaje od tehnologije proizvodnje električne energije iz fosilnog goriva, što definitivno nije smer kojim Evropa želi da ide.

Verovatno niko iz inostranstva ne treba da objašnjava stanovnicima Tuzle i čitave Bosne i Hercegovine šta je ta termoelektrana uradila sa prirodom. To nije samo ekološka katastrofa, te se graniči sa ekološkom apokalipsom: od kako je 1963. počela sa radom tamo je sagorelo na desetine miliona tona razmerno nekvalitetnog lignita iz rudnika Banovići, Gračanica i Bukinje. Elektrana je svoju šljaku prepunu teških metala i drugih otrova natrpala praktično svuda gde je mogla na toj nekad plodnoj zemlji. Kiša taj otrov odnosi i u vodu, a upravo je termoelektrana Tuzla dobrim delom "zaslužna" što je čitava Bosna i Hercegovina na vrhu lestvice zemalja sa najzagađenijim vazduhom u Evropi.

Zašto BiH želi da gradi blok 7 kineskim kreditom?

Blokovi 1 i 2 termoelektrane Tuzla su na sreću već zatvoreni, ali upravo u dogovoru sa Evropskom unijom Sarajevo se obavezalo da će već do 2023. da zatvori i blokove 3, 4 i 5. Blok 6 je navodno obnovljen, iako građani ne veruju da je sada postao bitno "čišći". Zašto uprkos svemu tome Bosna i Hercegovina želi da gradi blok 7 termoelektrane i to uz pomoć velikog kineskog kredita?

Iako nije sporno da je Elektroprivreda BiH mogla i morala da učini mnogo više na zaštiti životne sredine i za zdravlje i život stanovništva, takve i slične poruke dužnosnika Evropske unije i zapadnih medija ne nailaze uvek na razumevanje stanovništva siromašnih zemalja Evrope. Bogati sebi mogu da priušte alternative, ali tu se nameće pitanje: šta mi vredi čist vazduh ako sedim kod kuće bez posla? U Tuzli to neće biti čak ni kod kuće jer je i tlo zagađeno, tako da mladi i sposobni moraju trbuhom za kruhom. I to ne raspravljajući mnogo o visini plate koju će primati, možda baš u stranoj zemlji u kojoj se pišu takvi "poučni"

tekstovi.

Doduše, još teže je verovati dobrim namerama nadležnih službi Bosne i Hercegovine koje ekologiju navode kao jedan od glavnih razloga te investicije: po projektnoj dokumentaciji, novi Blok 7 termoelektrane Tuzla bi trebalo mnogo manje da zagađuje životnu sredinu, ali postavlja se pitanje da li uopšte tehnički može da eliminiše toliki sumpor tamošnjeg ugljena. Pitanje šljake i dalje nije jasno određeno, a bilo kakva termoelektrana je ujedno i prava fabrika ugljen-dioksida i plinova koji uzrokuju efekat staklene bašte - termoelektrana Tuzla godišnje sagori preko 3,3 miliona tona uglja. Objašnjenje i samog Bakira Izetbegovića da će u Bloku 7 da se koristi "američka tehnologija" Evropljanima ni u kom slučaju nije garancija da će priroda biti zaštićena, pogotovo zato jer će je graditi dosadašnji svetski rekorderi u zagađenju, Kinezi.

A šta je sa termoelektranama Banovići i Stanari?

Što je još gore, Tuzla nije jedini projekat termoelektrana: tu su i termoelektrane Banovići i Stanari. Planovi o proširenju su već daleko odmakli i u Ugljeviku, Gackom, Kaknju... EU svakako ima razloga za zabrinutost zbog devastacije prirode čitave regije jer je situacija možda i gora sa projektima takozvane "čiste" energije hidroelektrana. Planira se preko 300 novih hidroelektrana, zbog čega lokalno stanovništvo protestuje. Iz već završenih projekata je moglo da se vidi da korist tu u prvom redu ima samo investitor.

Često se naveliko precenjuje kapacitet reka i rečica s obzirom na oscilacije kroz godinu: samo na Neretvici se planira izgradnja čak 15 malih elektrana. A tu su onda i druge posledice: danas gotovo kao kuriozitet zvuči davna ideja Nikole Tesle o izgradnji hidroelektrane na Plitvičkim jezerima, što je mišljeno u najboljoj nameri, kao izraz zahvalnosti svojoj domovini. Projekt na sreću nikada nije realizovan pa tako danas Nacionalni park Plitvička jezera posećuje oko 1,7 miliona turista godišnje.

Razlog zašto Bosna i Hercegovina insistira na izgradnji novih elektrana je potpuno jasan: izvoz električne energije je na drugom mestu robe i usluga koje ta zemlja izvozi, a zagovornici gradnje Bloka 7 u Tuzli tvrde da je samo ta elektrana zaslužna za gotovo polovinu proizvodnje električne energije Bosne i Hercegovine. Ako bi se termoelektrana Tuzla zatvorila, ta zemlja bi čak morala da uvozi električnu energiju, iako već ima problem sa hroničnim spoljnotrgovinskim deficitom. Tako izvoz električne energije iz Bosne i Hercegovine neprestano raste, posebno u susedne zemlje Hrvatsku i Srbiju.

Hiljade radnih mesta važnije od ekologije i obećanja datih EU?

Argument zagovornika gradnje novog bloka termoelektrane u Tuzli su i hiljade radnih mesta koja bi nestala njenim zatvaranjem. U zemlji sa stopom nezaposlenosti od preko 25 odsto, čini se da uopšte nema izbora - bez obzira što govorila EU. Sasvim drugo pitanje je zašto u

Bosni i Hercegovini onda nema više ulaganja u projekte koji neće toliko da ugrožavaju životnu sredinu. Zlatno pravilo investitora je da ih zanima samo ono što će da izvoze i prodaju bogatijim kupcima - i tu se opet dolazi do energetske projekata.

Ali činjenica jeste da Bosna i Hercegovina čak pada na lestvici konkurentnosti Svetskog ekonomskog foruma (2017. je bila na 90., prošle godine je svrstana na 91. mesto), što ne znači ništa drugo nego da investitori dolaze u tu zemlju, ali brzo i odlaze pre svega nezadovoljni političkim i pravnim okvirima gde onda samo razni "savetnici" mogu da im pomognu da se uopšte snađu. Ti "saveti" bi mogli da budu druga reč za korupciju, a onda izgleda i da se proces donošenja odluka nije bitno promenio još od doba romana Meše Selimovića. To su već okusili i Kinezi: čak i kada je reč o termoelektrani Tuzla sporazum je potpisan još na sastanku 16+1 održanom u Beogradu 2014. a vlada Federacije je izdala garanciju tek u avgustu prošle godine, nakon što su mediji već javljali da se kineski investitori povlače iz projekta.

I nakon proteklih sastanaka zemalja istočne i jugoistočne Evrope sa predstavnicima Kine, bosanskohercegovački mediji su redovno javljali da je dogovoreno najviše ulaganja baš u tu zemlju. Zbog toga se često mogu čuti zabrinuti komentari iz Evropske unije, ali do sada se od kineskih investicija nije mnogo videlo: i prema najnovijim službenim statistikama Agencije za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini do 2017. daleko na prvom mjestu po obimu ulaganja su Austrija i susedne Hrvatska i Srbija - Kina uopšte nije na popisu.

Ali najavljene i dogovorene investicije u okviru kineskog novog Puta svile su sasvim drugih dimenzija od dosadašnjih ulaganja. Popis projekata se čita kao ispunjenje baš svih želja Bosne i Hercegovine: tu su i autoputevi i aerodromi, proizvodni pogoni, elektrane i drugi infrastrukturni projekti. Da li Bosna i Hercegovina sa svojim BDP koji je tek nešto viši od 18 milijardi dolara uopšte može da plaća sve te kredite za projekte kojima teži? I šta će da se desi ako to ne uspe?

Izvor: dw.com